

SKIRIAMŪJŲ ŽENKLŲ VARTOSENA BAIGIAMUOSIUOSE DARBUOSE

Eglė Dumšienė

Šiaulių valstybinė kolegija

Anotacija. Skiriamųjų ženklų vartojimas tampa ypač aktualus tada, kai tekstą reikia rinkti kompiuteriu, o ne rašyti ranka. Svarbu išmanyti ne tik kur kokį ženklą vartoti (ypač akcentuotinas brūkšnio ir brūkšnelio rašymas), bet ir kaip vieną ar kitą ženklą parašyti. Taigi iš dalies skiriamųjų ženklų rašymas susijęs ir su formaliaisiais kompiuteriu renkamo teksto reikalavimais.

Straipsnyje pristatomame tyrime apžvelgiama skiriamųjų ženklų – brūkšnio, brūkšnelio, kabučių, tarpo – vartosena studentų baigiamuosiuose darbuose, atkreipiamas dėmesys į probleminius šių skiriamųjų ženklų rašymo atvejus. Siekta atsakyti į tyrime keliamus klausimus: ar taisyklingai šie ženklai rašomi baigiamuosiuose darbuose? Ar baigiamųjų darbų rengėjai skiria, kada kokį ženklą vartoti? Atliekant tyrimą taikyti mokslinės literatūros analizės bei sintezės ir studentų baigiamųjų darbų kalbinės analizės skiriamųjų ženklų taisyklingumo aspektu **metodai**.

Baigiamųjų darbų analizė skiriamųjų ženklų taisyklingumo aspektu atskleidė, kad pagrindinės skiriamųjų ženklų klaidos baigiamuosiuose darbuose yra brūkšnio ir brūkšnelio painiojimas, tarpo ženklo nepaisymas. Viena dažniausių kabučių klaidų – išskyrimo dvigubinimas – rašymas ir kabutėse, ir didžiosiomis raidėmis. Atskirai minėtinas nemotyvuotas ženklų (brūkšnio, brūkšnelio, kabučių) vartojimas.

Svarbu, jog baigiamųjų darbų rengėjams būtų akcentuoti brūkšnio ir brūkšnelio skirtumai, taisyklingas ženklų (brūkšnio, kabučių, jungiamojo tarpo) rinkimas, apskritai vertėtų daugiau dėmesio skirta ne tik teksto turiniui, bet ir formai.

Reikšminiai žodžiai: skiriamieji ženklai, baigiamasis darbas, raštingumas.

Įvadas

Viena iš grafikos apibrėžčių – „rašto ženklų sistema, skirta rašto priemonėmis perteikti kalbos prasmę“ (VLE). Grafika „apima ne tik raides, bet ir kitus rašytinės kalbos ženklus ir jų žymėjimo būdus; tai kirčio ir priegaidės, apostrofo ženklai, brūkšnys, brūkšnelis ir visi skyrybos ženklai“ (Pupkis 2005).

Pasižvalgius elektroninėje viešojoje erdvėje ir pavarčius įvairius spausdintus tekstus matyti gana daug netaisyklingai parašytų įvairių ženklų. Viena iš priežasčių galėtų būti ta, kad „mokslo, norminamuosiuose leidiniuose tiksliai neapibrėžta kai kurių rašybos ir skyrybos atvejų bei pačių ženklų vartosena kelia nemažai painiavos kalbos vartotojams“ (Gudzinevičiūtė 2012).

Neaktualizuojant dar esamų kai kurių ženklų vartojimo neaiškumą¹, visgi reikia pasakyti, kad rašmenų sistema yra tam tikras susitarimo dalykas ir dauguma rašytinės kalbos ženklų rašomi remiantis tam tikromis taisyklėmis. Tų taisyklių reikėtų laikytis, jei norima, kad bet kokio teksto kalba būtų suprantama, aiški, tiksli.

Šiais laikais, kada dauguma tekstų rašomi ne ranka, o renkami kompiuteriu, skiriamųjų ženklų vartosena aktualėja. Svarbu darosi ne tik kada ir kokį ženklą rašyti, pvz., brūkšnį ar brūkšnelį, kada būtinas tarpas ir pan., bet ir kaip kai kuriuos ženklus

surinkti, pvz. brūkšnį, lietuviškas kabutes, jungiamąjį tarpą ir pan. Taigi taisyklingą šių ženklų rašymą galima sieti ir su kompiuteriniu raštingumu².

Apie probleminius kai kurių ženklų vartosenos atvejus ir rečiau pasitaikančius ženklus rašė Gudzinevičiūtė (2012). Skiriamieji ženklai aptarti ir atskirai: brūkšnio ir brūkšnelio vartojimas analizuotas Keinio (2005), Gudzinevičiūtės (2013) straipsniuose; kabutes analizavo Gudzinevičiūtė (2016), apie fakultatyviają kabučių vartosena rašė Abaravičius (2000), motyvuotą ir nemotyvuotą kabučių rašymą – Marcinkevičienė (2006); kabučių ir brūkšnio rašymą kompiuteriu – Grigas (2002), lietuviškas kabutes – Grigas, Tumasonis (1999).

Apie baigiamųjų darbų kalbą rašyta nemažai, daugiausia ji analizuota raštingumo, kalbos taisyklingumo požiūriu (Žukienė 2008, Dumšienė 2009, Macienė, Rimkutė 2014, Macienė 2018, Trimonytė 2019). Straipsnio autorės žiniomis, skiriamųjų ženklų vartosena studentų baigiamuosiuose darbuose nebuvo nagrinėta, tad toks žvilgsnis į baigiamųjų darbų kalbą yra **naujas ir aktualus**.

Straipsnio centre – skiriamųjų ženklų rašymas studentų baigiamuosiuose darbuose. Apžvelgiami ne visi skiriamieji kalbos ženklai, o aktualesni, dažniau pasitaikantys baigiamųjų darbų rengėjų

skaitmens (ar žodžio), pvz.: *XX a. pab.–XXI a. pr.* ir *XX a. pab. – XXI a. pr.*

² Daugiau apie kompiuterinio raštingumo sampratą Šaparnienė (2002), Šaparnienė, Šaparnis (2003).

¹ Vienas jų – skirtinguose šaltiniuose (ar net tame pačiame šaltinyje, pvz. „Institucijų leidinių rengimo vadove“ (2011)) nevienodai pateikiamas brūkšnio (be tarpų ar su jais) rašymas tarp sutrumpinto žodžio ir

tekstuose. Tai brūkšnys, brūkšnelis, kabutės, tarpas. Straipsnyje keliama **probleminiai klausimai**: ar taisyklingai šie ženklai rašomi baigiamuosiuose darbuose? Ar baigiamųjų darbų rengėjai skiria, kada kokį ženklą vartoti?

Šio **tyrimo tikslas** – išanalizuoti ir įvertinti skiriamųjų ženklų – brūkšnio, brūkšnelio, kabučių ir tarpo – vartoseną studentų baigiamuosiuose darbuose.

Tyrimo **objektas** – brūkšnys, brūkšnelis, kabutės, tarpas Šiaulių valstybinės kolegijos inžinerijos mokslų studijų kryptių grupės programų studentų baigiamuosiuose darbuose³.

Tyrimo kontekstas ir metodika

Šiaulių valstybinės kolegijos studentai, rašantys baigiamuosius darbus, būna išklausej privalomąjį bendrųjų ir skaitmeninių kompetencijų ugdymo(si) dalyką – specialybės kalbą⁴. Specialybės kalbos dalyko tikslas – suteikti naujausių žinių apie valstybės kalbos politiką, bendrinės lietuvių kalbos ir specialybės kalbos ypatumus, įtvirtinti taisyklingos specialisto kalbos (rašytinės ir sakininės) vartojimo įgūdžius. Aptariant rašytinio specialisto teksto temą dėmesio skiriama ir kalbai elektroninėje terpėje, įskaitant skiriamųjų ženklų vartoseną. Apie kalbą elektroninėje terpėje rašoma ne viename studentams, klausantiems specialybės kalbos dalyką, skirtame leidinyje⁵. Specialiai inžinerijos mokslų srities studijų programų studentams kolegijos dėstytojų parengtoje

mokomojoje knygoje⁶, kurioje aprašoma pagrindinių studentų rengiamų darbų struktūra ir įforminimo reikalavimai, taip pat yra skyrelis apie kompiuteriu renkamo teksto reikalavimus. Taigi skiriamųjų ženklų tema studentams nėra nauja ir nežinoma.

Atliekant tyrimą taikyti mokslinės literatūros analizės bei sintezės ir studentų baigiamųjų darbų kalbinės analizės skiriamųjų ženklų taisyklingumo aspektu **metodai**.

³ Analizuoti *Automatikos ir elektros inžinerijos, Automobilų techninio eksploatavimo, Autotransporto elektronikos, Statybos, Transporto logistikos technologijų* studijų programų 2018–2020 m. parašyti baigiamieji darbai.

⁴ Dalyko pavadinimas skirtingose aukštosiose mokyklose ir (ar) studijų programose gali skirtis: *specialybės kalba, specialybės kalbos pagrindai, profesinė kalba* ir pan.

⁵ Plačiau žr. Kazlauskienė, Rimkutė, Bielinskienė (2011), Celiešienė, Džežulskienė (2009), Dumšienė (2014), Petrėtienė (2016), Buivydienė, Kirvaitis, Rutkienė, Vladarskienė (2019).

Atsitiktinės atrankos būdu atrinkti dvidešimt penki tos pačios studijų kryptių grupės (inžinerijos mokslų) studentų baigiamieji darbai.

Straipsnyje analizuojami pavyzdžiai rašomi pasviruoju šriftu, pateikiamų pavyzdžių kalba netaisyta.

Skiriamųjų ženklų samprata

Naujausiose „Lietuvių kalbos skyrybos taisyklėse“⁷ nurodyta, kad lietuvių kalboje vartojami šie skyrybos ženklai: taškas (.), kablelis (,), kabliataškis (;), dvitaškis (:), brūkšnys (–), klaustukas (?), šauktukas (!), daugtaškis (...), skliaustai: atidaromasis (()), uždaromasis ()); kabutės: atidaromosios (,), uždaromosios (“”). Praleistoms teksto vietoms žymėti vartojamas daugtaškis, dažniausiai skliaučiamas laužtiniais [...] arba kampiniais <...> skliaustais. Eiliuoto teksto skaidymui žymėti, cituojant vientisu tekstu, vartojamas dešininis pasvirasis brūkšnys: eilutės pabaigai vienas (/), posmo pabaigai du (//).

Brūkšnelis dabartinėje mokslinėje literatūroje priskiriamas prie rašybos ženklų⁸, dažnai akcentuojama jo skirtybė nuo brūkšnio.

Straipsnyje aptariami ženklai – brūkšnys, brūkšnelis, kabutės, tarpas – vadinami skiriamaisiais ženklais. Skiriamųjų ženklų terminas vartojamas „Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadove“ (2014)⁹, skiriamaisiais ženklais tašką, kablelį, kabliataškį, dvitaškį, brūkšnį, brūkšnelį, klaustuką, šauktuką, daugtaškį, atidaromuosius, uždaromuosius skliaustus, atidaromąsias, uždaromąsias kabutes, apostrofą, pasvirąjį brūkšnį ir tarpą įvardija Linkevičienė (2013).

Brūkšnys

Pirmiausia apie brūkšnį (–) reikėtų pasakyti tai, kad jį svarbu skirti nuo brūkšnelio (-). Tai yra skirtingi ženklai, kurie atrodo nevienodai ir rašomi skirtingais atvejais. BLKŽ prie brūkšnio ir brūkšnelio apibrėžčių pateiktos iliustracijos kalbos

⁶ Juknevičius, Palepšaitis, Sluckuvienė (2018).

⁷ Žr. daugiau *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos* (toliau – VLKK) svetainėje: <http://www.vlkk.lt/vlkk-nutarimai/suvestines-nutarimu-redakcijos/lietuviu-kalbos-skyrybos-taisykles-suvestine-redakcija>.

⁸ „Kalbotyros terminų žodyne“ (Gaivenis, Keinys 1990), leidinyje „Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba“ (1992) brūkšnelis dar buvo priskirtas prie skyrybos ženklų.

⁹ Šiame kalbos praktikos leidinyje, prie kurio rengimo prisidėjo ir Valstybinė lietuvių kalbos komisija, yra atskiras skyrius apie skiriamuosius ženklus ir jų vartojimą.

virtotojams akcentuoja šių ženklų skirtybę: „Rašyti brūkšnėlyje vietoj brūkšnio – apmaudūs nesupratimas, atsiradęs kompiuterinės leidybės akmeis amžiuje“. „Visuotinis įprotis vietoj brūkšnių rašyti brūkšnelius jau rōdo raštingumo smukimā“. Taip pat brūkšnio nereikėtų painioti su ilguoju brūkšniu (—), kurį galima surinkti drauge spaudžiant *Alt* ir *0151*. Šis ženklas paprastai rašomas įtraukiant elementus į sąrašā¹⁰ ar, anot Grigo (1998), puošnumo, išskirtinumo sumetimais. Brūkšnys kaip tradicinis kalbos skiriamasis ženklas pradėtas vartoti dėl to, kad ilgasis brūkšnys dabartinių kompiuterių šriftuose yra padarytas per ilgas (EKŽ). Vienas iš būdų surinkti brūkšnį – drauge spausti *Alt* ir *0150*.

Brūkšnio terminas įsitvirtinęs, tad nereikėtų brūkšnio vadinti pusilgiu (žr. „Institucijų leidinių rengimo vadovā“) arba vidutinio ilgio brūkšniu. Kartais jis netaisyklingai vadinamas ir ilgu (rečiau – ilguoju) brūkšniu, turbūt taip norint brūkšnį atskirti nuo brūkšnelio.

Brūkšnys gali būti vartojamas ir kaip sakinio skyrybos ženklas, ir kaip rašybos ženklas.

Kaip skyrybos ženklo brūkšnio vartojimas reglamentuotas „Lietuvių kalbos skyrybos taisyklėse“¹¹. Toks brūkšnys rašomas iš abiejų pusių paliekant tarpus. Vartojamas bejungtukuose sakiniuose reiškiant apibendrinimą, sąlygā, laikā, nuolaidā, priežastį, neatitiktį ir pan., po vienuosio sakinio dalių prieš apibendrinamąjį žodį, įsprauduose ir skiriant tiesioginę kalbā. Jei norima paryškinti praleidimą, brūkšnys rašomas vietoj savarankiškos sakinio dalies arba praleistos tarinio jungties. Pastaruoju atveju brūkšnys kaip skyrybos ženklas dažniausiai ir yra vartojamas baigiamuosiuose darbuose: *K – įrenginio savikaina*. *W – bendras darbo užmokestis*. Ypač dažnai brūkšniai baigiamuosiuose darbuose rašomi aiškinant terminus ir santrumpas: *Perdangos – tai vidaus horizontaliosios konstrukcijos <...>*. *SOC – įkrovimo būsenos stebėjimu <...> ir SOH – gyvenimo trukmės būsenos stebėjimu <...>*.

Visgi gausu sakinių, kuriuose minėtai atvejais vietoje brūkšnio netaisyklingai parašomas brūkšnelis: *Paklotas - konstrukcinis elementas*. *Baigiamojo projekto objektas - ratų remontas*. *Važtaraštis - krovinio vežimo sutartį patvirtinantis dokumentas*. *Pastato dislokacija - Kelmės raj., Kakoniškės km., Pienių g. Statyb vietės planas - grafinis statyb vietės vaizdas <...>*. Tai, kad brūkšnelis rašomas su tarpais, galima manyti,

intencija jį vartoti yra gera, tik ženklas parašytas ne toks.

Ne viename tikrintame darbe greta esančiuose sakiniuose tarp santrumpos ir jos apibrėžties vartojami skirtingi ženklai (brūkšnelis ir brūkšnys): *CMR - Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija*. *ES – Europos Sąjunga*.

Įspraudai dažniausiai išskiriami taisyklingai – brūkšniu su tarpais iš abiejų pusių: *Signalu vertei perduoti naudojama nuolatinės srovės įtampa (toliau – DC)*. *<...> pateikia Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT)*.

Baigiamuosiuose darbuose tenka vardyti paveikslų sudėtinius elementus. Dažniausia tokio tipo klaida – brūkšnelio rašymas vietoj brūkšnio:

1.5.4 pav. Pneumatinės pakabos schema [2]: 1 - balionai; 2 - amortizatoriai; 3 - stabilizatorius; 4 ir 8 - viršutinė ir apatinė išilginės atramos; 5 ir 6 - viršutinė trikampė ir apatinė išilginė reaktyvinė trauklės; 7 - užpakalinis tiltas

Vardijant paveikslų sudėtinius elementus brūkšnys ir brūkšnelis rašomi ir pramaišiu, daroma ir kitokių skiriamųjų ženklų klaidų:

1.5 pav. Dujų skirstymo mechanizmai su kabančiais vožtuvais [5]: a,b,c,e – skirstymo velenas cilindro galvutės viršuje; d – skirstymo velenas apačioje variklio bloke; 1- skirstymo velenas su kumšteliais; 2- stūmiklis; 3- strypas; 4 – svirtis; 5- spyruoklės; 6 – vožtuvas

1.4.1 pav. Torsioninė pakaba [2]: 1, 6 ir 7 - skersiniai, sujungti su kėbulu; 2 - susisukantys strypai (torsionai); 3 - stabilizatorius; 4 - apatinė pakabos svirtis; 5 – amortizatorius

Yra sakinių, kuriuose brūkšnys dedamas nekreipiant dėmesio į tarpus – nepaliekant jo arba iš vienos pusės, arba iš kitos: *<...> kurios vertė – 6000 Eur. Benzinas –tai naftos produktas <...>*. Taip pat randamas vienas kitas sakiny, kuriame brūkšnys kaip skyrybos ženklas rašomas be tarpų: *11 kategorija – sunkvežimiai su priekaba*.

Atskiro žvilgsnio sulaukė gausa išsiskiriantis nemotyvuotas brūkšnio rašymas: *Preliminarus reiso įkainis siekia – 245 eurus. Vilkikai – skirstomi į automobilius vilkikus ir balninius vilkikus. Administratorė – tvarko įmonės archyvus, atsakinga už dokumentų išsiuntimą laiku bei*

¹⁰ Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbā vadovė“ (2014) nurodoma, kad „lietuviškuose institucijų tekstuose ilgasis brūkšnys (—) vartojamas tik įtraukoms žymėti“. Plg., kas tai yra *įtrauka*: „pastraipos (pirmosios eilutės) pradėjimas ne nuo krašto“ (DLKŽ);

„teksto patraukimas nuo kairiosios arba dešinėsios paraštės arba kitos teksto dalies“ (EKŽ).

¹¹ Daugiau apie brūkšnį VLKK svetainėje: <http://www.vlkk.lt/vlkknutarimai/nutarimai/nutarimo-del-lietuviu-kalbos-taisykles>.

informacijos teikimą klientams. Kanalizacija – ji bus prijungta prie miesto kanalizacijos. Paskutiniame sakinyje ne tik brūkšnys, bet ir įvardis ji nereikalingas.

Baigiamuosiuose darbuose dažnai reikia nurodyti įvairias ribas, apytikslį kiekį, dydį. Brūkšnys be tarpų rašomas tarp dviejų ar daugiau savarankiškų žodžių ar skaitmenų, žyminčių daiktų bei reiškinų vietas, laiko, kiekio, eilės ir pan. ribas, pvz.: *p. 9–14, 2020–2021 m., XIX–XX a., vokiečių–lietuvių kalbų žodynas*; tarp skaitmenų, nusakančių apytikslį kiekį, dydį, pvz.: *2–4 m aukščio, gali kainuoti 400–500 eurų*. Taigi kai brūkšnys nurodo tam tikras ribas, jį galima pakeisti prielinksnių nuo ... iki konstrukcija.

Analizuojamoje medžiagoje randama daug sakinių, kuriuose brūkšnys rašomas netaisyklingai. Kaip ir anksčiau aptartais brūkšnio kaip skyrybos ženklų rašymo atvejais, taip ir brūkšnio kaip rašybos ženklo klaidos dažniausiai susijusios su brūkšnio ir brūkšnelio painiojimu ar tarpų dėjimu:

1) brūkšnelis vietoj brūkšnio (be tarpų ar su tarpais): <...> *prie sienos pritvirtinama 4-6 taškuose. 2-5 aukštas. 0,5-0,6 m aukštyje. Savivarčių talpa yra 45 m³ - 79 m³. <...> talpina 25 t. - 28 t.* Paskutiniuose dviejuose pavyzdžiuose po pirmų skaičių nereikalingi matavimo vienetų trumpiniai – pateikiant tekste kelias skaitines reikšmes, vieneto žymėjimą reikia rašyti tik vieną kartą, po paskutinio skaitmens. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad raidė *t* su tašku yra tomo, o ne tonos trumpinys, plg. *t* – tona, *t.* – tomas.

2) brūkšnys su tarpais: *Reikia palikti 5 – 7 cm nejudinto grunto sluoksni. Baigiamojo darbo 3 – 5 prieduose. Saugių laiptų turėklų aukštis 80 – 90 cm.*

Nurodant transporto priemonių maršrutus, stoteles taip pat reikia brūkšnio be tarpų. Dažniausiai netaisyklingai paliekami tarpai abipus brūkšnių: *Nyderlandai – Lietuva krovinio iškrovimas. Šiauliai – Kaunas – Amsterdamas.* Retesniais atvejais brūkšnio vietoje rašomas brūkšnelis (su tarpais ar be jų): *Kylis – Klaipėda. <...> važiuojant keliu Šiauliai-Joniškis.* Nusakant tą patį maršrutą rašomi skirtingi ženklai – brūkšniai ir brūkšneliai: *Įmonės pagrindinis maršrutas yra Lietuva – Lenkija - Vokietija – Lietuva.*

Brūkšnys tarp skaitmenų nusako apytikslį kiekį, dydį, tad tildės ženklo, turinio žodžio *apie* reikšmė¹², arba prielinksnio *apie* prieš skaitmenis rašyti nereikia. Keletas netaisyklingų pavyzdžių: *~15– 30 proc. viso užpilamo grunto tūrio <...>, <...> apie 6-7 barų slėgis. <...> užima apie 30-45 sekundes.* Šiais atvejais dar netaisyklingai parašyti brūkšnys (su tarpu iš vienos pusės) ir brūkšnelis vietoj brūkšnio. Yra ir pavyzdžių, kai prielinksnio nuo vartojimas tampa perteklinis: *<...> nuo 1 - 1,5 karto. Katilų galingumas nuo 69– 500kW.*

Atsainų požiūrį į brūkšnio rašymą nurodant ribas ar apskritai ženklų neskyrimą iliustruoja 1 paveiksle pavaizduota vieno baigiamojo darbo lentelė, kurioje nėra taisyklingai parašytų brūkšnių. Brūkšniai ir brūkšneliai rašomi su tarpais vietoj brūkšnių be tarpų. Be netaisyklingai parašytų skiriamųjų ženklų paveiksle yra ir kitų negerovių (neaiškus sudedamųjų dalių vardijimo pirmumo pasirinkimas, kilogramo trumpinys su tašku).

Įmonės krovinių srautai

Kroviny	Svoris, kg.	Maršrutas
Šokoladas	23 200 – 24 400	Lietuva - Vokietija
Grietinė	24 300 – 25 100	Lietuva - Italija
Palmių aliejus	23 800 – 24 500	Vokietija - Lietuva
Palmių aliejus	24 000 – 24 800	Olandija - Lenkija
Šviežios sultys	23 500 - 24 500	Lenkija - Vokietija
Vynas	24 500 – 25 200	Ispanija - Vokietija
Rapsų aliejus	23 100 – 24 800	Danija - Estija
Gliukozės sirupas	24 650 – 25 120	Lietuva – Lenkija
Fruktozės sirupas	23 800 – 24 350	Vengrija – Lietuva
Gliukozės sirupas	24 800 – 25 200	Lietuva – Latvija
Gliukozės sirupas	24 750 – 25 190	Lietuva - Lietuva

1 pav. Netaisyklingas skiriamųjų ženklų rašymas

¹² Šis grafinis ženklas taip pat atlieka ir riestinio kirčio ženklo funkciją, ir vartojamas žodynuose pasikartojančiam žodžiui arba jo daliai žymėti.

Randama pavyzdžių, kuriuose brūkšnio vietoje netaisyklingai rašomi tik brūkšneliai, pvz. *Kelio ilgis - 186,09 km. <...> antras pagal ilgį magistralinis kelias Lietuvoje po kelio A1 Vilnius-Kaunas-Klaipėda kurio ilgis - 311,4 km.*

Brūkšnelis

Brūkšnelis rašomas tarp tokių žodžių ar rašto ženklų, kurie jungiami į vientisą visumą ir paprastai reiškia vieną dalyką. Jo vartojimas išsamiai aptartas VLKK pateiktose taisyklėse¹³. Brūkšnelis visada rašomas iš abiejų jo pusių nepaliekant tarpų.

Taisyklingiausiai studentai brūkšnelį rašo tarp numerius žyminčių skaitmenų ar raidžių grupių, nurodydami techninius gaminių pavadinimus, dokumentų, standartų numerius: *Kodų atpažinimo kamera V10-CR-S1-R12. Griebtuvas PZK-610, ST 2124555837.01:2013.* Tikėtina, kad taisyklingai parašyti pavadinimai yra nukopijuojami ir įdedami reikalingose vietose.

Vienas pagrindinių brūkšnelio rašymo pažeidimų baigiamųjų darbų rengėjų sakiniuose yra netaisyklingas šio rašybos ženklo rašymas prie arabiško skaitmens pridėdant kelintinio skaitvardžio galūnę. Daugiausia rasta parašytų brūkšnių brūkšnelio vietoje: *1 – asis skaitmuo nurodo pagrindinį pavojų. <...> priskiriamas 2 – ai klasei. <...> 4 – ame skyriuje.* Iš dalies tai galima sieti ir su techniniais dalykais – prieš brūkšnelį netaisyklingai palikus tarpą ir paspaudus tarpo arba įvedimo klavišą, surenkamas brūkšnys. Retesniais atvejais randamas parašytas brūkšnelis su tarpu iš vienos pusės: *2- a kategorija, 3- a kategorija, 2017-tais metais.* Taip pat reikėtų įsidėmėti, kad tokiais atvejais prie galūnės turi būti rašomas ir minkštumo ženklas (taisyklingai – *3-ia kategorija*), o kamiengalio priebalsės pridėti nereikia: *2017-ais metais.* Romėniški skaitmenys turi būti rašomi vieni, be galūnių, taigi brūkšneliai nėra reikalingi. Keletas taisytinių pavyzdžių: *1-as transeuropinis transporto koridorius. 1-a klasė.*

Brūkšnelis rašytinas tarp lygiaverčių žodžių (daiktavardžių, būdvardžių), kartu reiškiančių tą patį dalyką, pvz.: *dažytojas-tinkuotojas, socialinė-ekonominė sistema.* Analizuojamoje medžiagoje daugiau rasta būdvardžių, netaisyklingai jungiamų brūkšneliu (su tarpais) arba rašomų su brūkšniais: *Organizacinės- techninės priemonės. <...> nusako techniniai – ekonominiai rodikliai. Sakinyje Operacinės – technologinės kortelės padeda ratų remonto šaltkalviams tinkamai atlikti technologinį procesą ir rasti reikiamus techninius reikalavimus užtektų antrojo žodžio technologinės. Plg. terminą*

technologinė kortelė „technologinio proceso operacijų, medžiagų, įrenginių, technologinių režimų aprašymo kortelė“ (LRTB).

Tame pačiame baigiamajame darbe rasta skirtingai parašyta: *paskyra - leidimas, paskyra – leidimas, paskyra-leidimas.* Daugiakomponenčiai mišinių pavadinimai taip pat ne visada rašomi taisyklingai, pvz. *niolio- alavo lydiniai.*

Rasta sakinių su parašytais brūkšneliais, nors brūkšnelio ženklas neturėtų būti rašomas:

1) tarp sintaksiškai nelygiaverčių daiktavardžių, iš kurių vienas paaiškina, papildo kitą ir eina jo priedėliu: *vairuotojas-ekspeditorius, sąskaita-faktūra;*

2) tarp sintaksiškai lygiaverčių, bet reiškiančių skirtingus dalykus daiktavardžių: *pajamos-išlaidos, cemento-smėlio mišinys.* Daiktavardžiai, žymintys ne vieno, o dviejų dalykų pavadinimus, jungiami jungtuku *ir.* Taigi taisoma: *pajamos ir išlaidos, cemento ir smėlio mišinys.* Pastebėta, kad tokiu pat atveju netaisyklingai rašomas ir brūkšnys, ne tik brūkšnelis: *Projektuojamos techninės priežiūros stoties technologiniai įrenginiai, kėlimo – transportavimo įrengimai ir gamybinis inventorių pateikti 2.4 lentelėje.* Tikėtina, kad ne aiškinamąjį sakinio dalį čia norėta atskirti, o tiesiog klaidingai nurodyti skirtingas funkcijas nusakantys įrenginiai. Taigi turėtų būti *kėlimo ir transportavimo įrenginiai.*

Toliau pateiktame pavyzdyje matyti, kad ir brūkšnelis, ir brūkšniai rašomi tame pačiame sakinyje: *Dėl ilgalaikio pasyvumo gali sutrikti šios funkcijos: pakabos aukščio keitimas, nepakankamas pakilimas - nusileidimas, nevienodo aukščio lygio išlaikymas tarp kairės – dešinės arba priekio – galo.*

Nemotyvuotai parašyti brūkšnelis ir brūkšniai taip pat turėtų būti keičiami jungtuku *ir:* *pakilimas ir nusileidimas, kairės ir dešinės, priekio ir galo.*

3) žodžių junginiuose, kurių trumpinamas pirmas žodis: *e-verslas, e- paštu.* Žodžio *elektroninis* trumpinys turi būti rašomas su tašku: *e. verslas* ar *el. verslas, e. paštu* ar *el. paštu.*

Kabutės

Kabutės paprastai vartojamos simboliniams, antraštiniais pavadinimams, citatoms išskirti. Lietuviškame tekste (taigi, ir baigiamajame darbe) privalu rašyti lietuviškas kabutes (, “). Jas galima surinkti universaliu būdu, tinkamu visoms tekstų apdoravimo programoms: nuspaudus klavišą *Alt* surinkti atidaromųjų kabučių kodą *0132* ir uždaromųjų – *0147*. Tokias pat kabutes vartoja

¹³ Žr. daugiau: <http://www.vlkk.lt/aktualiausias-temos/rasyba/bruksnelis>.

čekai, islandai, slovakai ir vokiečiai. Kitose kalbose vartojami kitokie kabučių ženklai¹⁴.

Analizuojant kabutes baigiamuosiuose darbuose labiausiai kreiptas dėmesys į tai, ar lietuviškos kabutės yra vartojamos, ar pasirinkto tokio išskyrimo būdo laikomasi visame darbe.

Dažniausiai kabutėmis studentai skiria įvairius pavadinimus: *Montavimo pasta „Delta“*. *Sriegių sandariklis „Febi bilstein“*. *UAB „Algvita“*.

Analizuojamoje medžiagoje rasta įvairių kabučių rašymo klaidų. Tame pačiame baigiamajame darbe nurodant tą patį simbolinį pavadinimą vartojamos skirtingos kabutės: *UAB „Lofnė“*, *UAB „Lofnė“*, *UAB „Lofnė“*, *UAB „Lofnei“*. Pirmosios kabutės – taisyklingos lietuviškos, antrosios vartojamos anglų kalboje, kitos dvejios – taip pat netinkamos lietuviškuose tekstuose. Pastarajame pavyzdyje dar ir uždaromosios kabutės parašytos su tarpu, ir simbolinio pavadinimo linksnis ne toks – vardininkiniai simboliniai pavadinimai, einantys po gimininio žodžio, neturi būti kaitomi.

Randama parašytų ir paprastųjų kabučių, dar kitaip vadinamų tiesiosiomis: *UAB „Mantinga“*, *UAB „Arcusta“*.

Kabutėmis skiriama tai, ko nereikia skirti: *Neplanuotas „kainų šuolis“ <...>*. *Naujausi pokyčiai šioje sistemoje yra „debesų“ kompiuterija*. EKŽ nurodyta, kad pirmenybė teiktina kompiuterijos terminui *debesija*, gali būti vartojama ir *debesų kompiuterija*.

Neskiriami simboliniai pavadinimai, kuriuos reikia išskirti: *Toyota krautuvai*. *Braižoma AutoCad programine įranga*. *Automobilio Volkswagen Golf VR6 2.8 variklio konstrukcija*.

Svarbu pasirinkus išskyrimo būdą jo laikytis visame darbe. Viena dažniausių klaidų – išskyrimo dvigubinimas, t. y. rašoma ir kabutėse, ir didžiosiomis raidėmis: *„ZEBRA“ baterijos*. *<...> remiantis STR 2.03.01:2001 „STATINIAI IR TERITORIJOS. REIKALAVIMAI ŽMONIŲ SU NEGALIA REIKMĖMS“ V skyriaus 33 punktu*. *<...> turi atitikti HN 109:2005 „BASEINAI. ĮRENGIMO IR 16 PRIEŽIŪROS SAUGOS SVEIKATAI REIKALAVIMAI“ reikalavimus*. *Parinktas vienas „WERTH“ firmos keturių kolonų keltuvas, du „ROTARY“ firmos asimetriniai dviejų kolonų keltuvas, „SNIT“ firmos domkratas ir keturios „SEALEY“ firmos kėbulo atramos*.

Retesnis atvejis, kai skiriama kabutėmis ir pasviruoju šriftu: *<...> „Bertilos“ tirpalu, medinių konstrukcijų skaičiavimo programa „Pamir“*¹⁵.

Tarpas

Tarpas – tai tuščia vieta teksto eilutėje, užimanti vieno rašmens plotį. Tarpo nereikėtų painioti su protarpiu, t. y. tarpeliu „tarp rašmenų, kuris padidėja praretinant tekstą arba atsiranda lygiuojant abu teksto kraštus“ (EKŽ), ir intervalu – atstumu „tarp objektų, į kurį įeina ir pačių objektų užimama vieta“ (Ten pat).

Tarpas gali būti paprastasis (renkamas spaudžiant tarpo klavišą) arba jungiamasis, renkamas tada, kai norima, kad tekstas (pvz., skaičius ir mato simbolis, sutrumpintas vardas ir pavardė) išliktų vienoje eilutėje. Jungiamasis tarpas gaunamas paspaudus tarpo klavišą drauge su *Lyg3*. Taip pat jį galima surinkti kartu spaudžiant *Vald*, *Lyg2* ir tarpo klavišus arba *Alt* ir *0160*.

Pagrindinės tarpo rinkimo klaidos baigiamuosiuose darbuose siejamos su tarpo ženklo nerašymu. Pluoštas klaidų, kada nepaliekamas tarpas tarp skaičiaus ir mato, dydžio ir kt. simbolių bei santrumpų: *Įrengta 0,5m pločio nuogrinda*. *Parinkto kranų pavoje zona siekia 75,10m*. *Apytikslė rėmo masė 115kg*. *Atsako laikas 50ms*. *Suformuojamas 2,5% nuolydis*. *Ilgis 2,2m, plotis 1,25m*. Paskutiniame pavyzdyje ilgio mato metro trumpinys *m* dar ir netaisyklingai parašytas su tašku (plg. *m* – metras, *m.* – metai).

Tarpas turėtų būti paliekamas tarp dvinarių sutrumpinimų ar sutrumpinimo ir po jo einančio žodžio. Visgi tokiu atveju baigiamuosiuose darbuose dažnai tarpo ženklas nerenkamas: *<...> t.y. medžiagų, mechanizmų eksploatacijos ir darbo užmokesčio vertė*. *<...> standartais, metodinėmis rekomendacijomis ir t.t.* *<...> tai savivartės, cisternos, furgonai, šaldikliai ir t.t.* *<...> informuojama e.paštu*.

Pastarojo atvejo netaisyklingų pavyzdžių ištis daug. Gana dažnai dvinariai sutrumpinimai atsiranda skirtingose eilutėse. Tai galima sieti su kompiuterinio raštingumo spragomis, kai nesurenkamas jungiamasis tarpas.

Jungiamąjį tarpą rekomenduojama rašyti ir tarp vardo sutrumpinimo ir pavardės, pvz. V. Pavardytė.

Žymint temperatūrą tarpą reikia palikti prieš Celsijaus laipsnio simbolį °C¹⁶. Pavyzdžių, kai tarpai nepaliekami, analizuojamoje medžiagoje taip pat randama: *kad klimato kaita neviršytų 2°C*. *Ne*

¹⁴ Daugiau apie kabučių tipus galima paskaityti EKŽ: <http://www.ims.mii.lt/EK%C5%BD/enciklo.html?word=%E1vedimo%20klavi%F0as>

¹⁵ Originale atrodo taip: „Bertilos“ tirpalu, medinių konstrukcijų skaičiavimo programa „Pamir“.

¹⁶ Žymint plokščiojo kampo vienetus – laipsnius, minutes, sekundes – tarp skaičiaus ir vieneto simbolio tarpas nepaliekamas, pvz.: 45°, 45', 45".

aukštesnė nei 40°C. <...> kad nepakiltų temperatūra daugiau nei 3°C.

Dar vienas sakiny, kuriame netaisyklingai nurodytas Celsijaus laipsnio simbolis be tarpo, o vietoj brūkšnio nurodant ribas ir vietoj minuso ženklų – brūkšnelis. *Pirmajam kroviniui reikalinga -16°C - 18°C temperatūra*. Plg. kaip taisyklingai: -16–18 °C.

Kai kuriuos tarpo dėjimo ar nedėjimo pavyzdžius galima interpretuoti kaip korektūros klaidas, atsainų požiūrį į skiriamuosius ženklus apskritai. Pvz. netaisyklingai paliktas tarpas po žodžio ar skaičiaus prieš kai kuriuos skyrybos ženklus (tašką, šauktuką, klaustuką, dvitaškį, daugtaškį, kablelį, kabliataškį, po atidaromojo skliausto ir prieš uždaramąjį skliaustą) arba, atvirkščiai, tarpo nerašymas po skyrybos ženklų, pvz. žr. 1.5 pav. a, b, c, e.

Kai kurie kiti tarpo (ne)rašymo atvejai jau buvo aptarti anksčiau analizuojant brūkšnį ir brūkšnelį.

Išvados

Be įvairių kitų gebėjimų studentas baigiamajame darbe dar turi pademonstruoti taisyklingos kalbos vartosenos, kompiuterinio raštingumo įgūdžius – tekstas turi būti taisyklingas, suprantamas, tvarkingas. Skiriamųjų ženklų analizė atskleidė, kad viena pagrindinių skiriamųjų ženklų klaidų baigiamuosiuose darbuose – brūkšnio ir brūkšnelio painiojimas. Ir brūkšniai, ir brūkšneliai pluošte analizuojamos medžiagos rasti išspausdinti nesilaikant tarpo rašymo taisyklių.

Brūkšnelis vietoj brūkšnio baigiamųjų darbų rengėjų darbuose randamas gana dažnai – aiškinant terminus ir santrumpas, vardijant paveikslų sudėtinius elementus, nurodant įvairias ribas, apytikslų kiekį, dydį.

Literatūra

1. Abaravičius, J. (2000). Fakultatyvioji kabučių vartoseną. *Kalbos kultūra*. 73, 101–108.
2. BLKŽ – Bendrinės lietuvių kalbos žodynas. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://ekalba.lt/bendrinės-lietuvių-kalbos-zodynas>.
3. Buivydienė, V., Kirvaitis, R., Rutkienė, L., Vladarskienė, R. (2019). *Akademinė ir profesinė kalba: tekstų ypatybės ir kūrimas*: vadovėlis. VGTU: Technika.
4. Celiešienė, V., Džežulskienė, J. (2008). *Profesinės kalbos pagrindai*: vadovėlis. Kaunas: Technologija.
5. DLKŽ – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <http://www.ims.mii.lt/EK%C5%BD/>.
6. Dumšienė, E. (2009). Žvilgsnis į baigiamųjų projektų kalbą. *Profesinės studijos: teorija ir praktika*. 5, 19–25.
7. Dumšienė, E. (2014). *Kalbos patarimai informatikams*. Trečioji pataisyta ir papildyta laida. Šiauliai: Šiaulių valstybinės kolegijos leidybos centras.
8. EKŽ – Dagienė, V., Gintautas, G., Jevsikova, T. *Enciklopedinis kompiuterijos žodynas*. IV leidimas. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <http://www.ims.mii.lt/EK%C5%BD/>.
9. *Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas* (2014). Liuksemburgas. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/about_the_european_commission/what_the_european_commission_does/documents/interinstitutional_translation_guide_lt.pdf.
10. Gaivenis, K., Keinys, S. (1990). *Kalbotyros terminų žodynas*. Kaunas: Šviesa.
11. Grigas, G. (2002). Kabučių ir brūkšnio rašymas kompiuteriu. *Mokslas ir technika*. 1, 23.

Sakinių, kuriuose vietoj brūkšnelio parašytas brūkšnys, taip pat yra. Dažniausiai brūkšnys brūkšnelio vietoje studentų darbuose rašomas prie arabiško skaitmens pridėdant kelintinio skaitvardžio galūnę ir tarp lygiaverčių žodžių, reiškiančių tą patį dalyką. Pavyzdžiai, kai to paties baigiamąjo darbo rengėjai greta taisyklingai pavartoto brūkšnio netaisyklingai parašo brūkšnelį, rodo arba neatidumą, korektūros klaidą, arba šių ženklų neskyrimą.

Atskirai galima išskirti nemotyvuotą skiriamųjų ženklų rašymą. Atrasta nemotyvuotų brūkšnių gausa ragina galvoti apie aktualesnių skyrybos taisyklių priminimą per specialybės kalbos paskaitas.

Nepaisant įvairių kabučių rašymo klaidų ar netikslumų, pastebėta, kad lietuviškos kabutės studentų darbuose vartojamos gana dažnai, dažnesnė klaida – išskyrimo dvigubėjimas.

Skiriamųjų ženklų analizė parodė, kad per specialybės kalbos paskaitas (ir, turbūt, informacinių technologijų) reikėtų akcentuoti brūkšnio ir brūkšnelio skirtis, taisyklingą ženklų rinkimą, baigiamųjų darbų rengėjus skatinti daugiau dėmesio skirti rašybos ir skyrybos ženklu, formaliesiems teksto rinkimo dalykams, kad baigiamąjo darbo tekstas būtų taisyklingas, tikslus, suprantamas. Antra vertus, mokslinėje literatūroje dar trūksta apibrėžtumo, konkretumo tam tikrais skiriamųjų ženklų klausimais, įvairiuose šaltiniuose (dažniausiai internetiniuose mokomojo pobūdžio) pateikiama netiksli, kartais ir klaidinanti informacija, tad baigiamųjų darbų rengėjams ne visada lengva susivokti informacijos apie skiriamuosius ženklus gausoje.

12. Grigas, G., Tumasonis, V. (1999). Lietuviškos kabutės. *Gimtoji kalba*. 3. 23.
13. Gudzinevičiūtė, O. L. (2012). Keli probleminiai rašybos ir skyrybos ženklų vartojimo atvejai. *Kalbos kultūra*. 85, 121–135. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=582800>.
14. Gudzinevičiūtė, O. L. (2013). Kompiuterinis raštingumas: brūkšnelis ir brūkšnys. *Gimtoji kalba mokykloje*. 25–37. Šiauliai: Lucilijus.
15. Gudzinevičiūtė, O. L. (2016). Teksto redagavimas: kabutės. *Gimtoji kalba mokykloje V–VI*, 47–55. Šiauliai: Lucilijus.
16. *Institucijų leidinių rengimo vadovas* (2011). Liuksemburgas. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://publications.europa.eu/code/lt/lt-000100.htm>.
17. Juknevičius, R., Palepšaitis, S., Sluckuvienė, Z. (2018). Inžinerinių studijų darbai. Šiauliai: Šiaulių valstybinės kolegijos leidybos centras.
18. Kazlauskienė, A., Rimkutė E., Bielinšienė A. (2011). *Bendroji ir specialybės kalbos kultūra: vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams*. Antras pataisytas leidimas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/219/1/ISBN9789955126553.pdf>.
19. Keinys, S. (2005). Brūkšnio ir brūkšnelio vartojimas. *Kalbos kultūra*. 78, 183–190.
20. *Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba* (1992). Vilnius: Mokslas.
21. *Lietuvių kalbos skyrybos taisyklės*. Patvirtinta Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2019 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. N-8 (178). Pakeista (redakcinės korekcijos) 2019 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. N-10 (180). Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <http://www.vlkk.lt/vlkknutarimai/nutarimai/nutarimo-del-lietuviu-kalbos-taisykles>.
22. Linkevičienė, N. (2013). *Redagavimo pradžmenys*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: [file:///D:/Downloads/redagavimo pramenys internetui%20\(28\).pdf](file:///D:/Downloads/redagavimo pramenys internetui%20(28).pdf).
23. Macienė, J. (2018). Studentų darbų mokslinio stiliaus trūkumai. *Informacijos mokslai*. 81, 92–105. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=718148>.
24. Macienė, J., Rimkutė, E. (2014). Studentų raštingumo problemos. *Gimtoji kalba mokykloje II*, 50–52.
25. Marcinkevičienė, R. (2006). Motyvuota ir nemotyvuota kabučių vartoseną periodinėje spaudoje. *Kalbos kultūra*. 79, 209–216. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=258588>.
26. Petrėtienė, A. (2016). *Transportininkų kalbos kultūra: teorija ir praktika*. Vilnius: Technika.
27. Pupkis, A. (2005). *Kalbos kultūros studijos*. Vilnius: Gimtasis žodis.
28. Šaparnienė, D. (2002). Raštingumas ir kompiuterinis raštingumas: apibrėžtis ir istorinis kultūrinis kontekstas. *Pedagogika*. 61, 175–180. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2002~1367157080360/J.04~2002~1367157080360.pdf>
29. Šaparnienė, D., Šaparnis, G. (2003). Kompiuterinis raštingumas: definicija ir turinys. *Pedagogika*. 69, 198–207. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2003~1367156602524/J.04~2003~1367156602524.pdf>.
30. Trimonytė, E. (2019). Specialybės kalbos klaidos Vilniaus kolegijos Verslo vadybos fakulteto įstaigų administravimo studijų programos studentų baigiamuosiuose darbuose. *Šiuolaikinės visuomenės ugdymo veiksniai*. 4, 353–363. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <http://www.tb.lt/Leidiniai/Siuolaikines%20visuomenes%20ugdymo%20veiksniai/4t.pdf#page=354>.
31. Žukienė, R. (2008). Studentų mokslinėje kalboje vartojamų skolinių analizė. *Santalka. Filologija. Edukologija*. 16(4), 99–106.
32. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. Žiūrėta 2021 m. gegužės mėn. internete: <https://www.vle.lt/>.

THE USAGE OF PUNCTUATION MARKS IN FINAL THESES

Summary

The use of punctuation marks becomes especially relevant when typing text on a computer instead of handwriting. It is essential to know where and which punctuation mark (especially a dash and a hyphen) is to be used and how to write one or another mark. Partially, the writing of punctuation marks is also related to the formal requirements of a computer-typed text. The research presented in the article reviews the usage of punctuation marks – a dash, hyphen, inverted commas, spacing – in students' final theses and draws attention to the problematic cases. The aim is to answer the questions raised in the research: Are these marks written correctly in students' final theses? Do the students writing their final theses distinguish when and which mark is to be used? The methods of the analysis and synthesis of the scientific literature and the linguistic analysis of students' final theses in the aspect of the accuracy of punctuation marks were applied in the research.

The study of the accuracy of punctuation marks used in students' final theses revealed that the basic mistakes were the confusion between the hyphen and the dash and the non-observance of the spacing. One of the most common mistakes in quotation marks is using both inverted commas and capital letters. The unreasonable use of punctuation marks (dash, hyphen, inverted commas) should also be emphasised. The students who prepare final theses should be reminded of the differences between the hyphen and the dash and the correct punctuation marks (hyphen, inverted commas, spacing). In general, more attention should be paid not only to the content but also to the format of the text.

Keywords: punctuation marks, final thesis, literacy.

Informacija apie autorių

Eglė Dumšienė. Šiaulių valstybinės kolegijos Verslo ir technologijų fakulteto Vadybos ir komunikacijos katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: specialybės kalba, specialybės terminija.
El. pašto adresas: e.dumsiene@svako.lt